

видове монети, които са циркулирали в онези години по българските земи.²

В архивите откриваме и писмо, изпратено от читалище „Надежда” в Търново до Бачо Киро Петров от 7 февруари 1870 г. с благодарност за изпратените от него събрани материали и избирането му за член-кореспондент на Великотърновското читалище.³

Бачо Киро оставя много летописни, исторически и етнографски бележки за въстанието на хаджи Ставри, за четите на Филип Тотю и на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, за въстанието в Дряновския манастир и други събития, както и първото краеведско описание и история на родното си село Горни Турчета.⁴

След Освобождението останалите живи поборници и опълченци са първите общественици, които се включват в читалищните настоятелства и общинските управления и стават двигатели на обществото. Читалище „Селска любов” в Бяла черква, което вече е преименувано в читалище „Труд”, се превръща в средищен център, който обединява културните интереси на населението и продължава просветната традиция. Негови активни членове стават поборниците: свещеник Петко Франгов, Цачо А. Ненов, Йордан Матеев, Тодор Дончев, Димитър Куев. Всички те са ученици на Бачо Киро и членове на местния революционен комитет. Сред тях са първите председатели на читалището, първите кметове, основатели на поборнико-опълченски и други дружества.

Интерес при изследване на първите стъпки в музейното дело в Бяла черква представлява описанието на първите археологически разкопки в селището през 1899 г., което свещеник П.Франгов прави в книгата си „Бодлива китка”.⁵ Авторът публикува тук спомени за разкопаването и откриването на манастира „Св.Йоан Предтеча”, както и Акт за извършените разкопки и разкрития, описание и документи за опазването на историческата старина.

Правят впечатление грижите, които полагат тогавашните общественици и управници за запазване на исторически обекти и бъдещи паметници на културата и музейни ценности тогава, когато още не е съществувал музей като институция. По същото време, в началото на миналия век, започват да постъпват предмети с музейно значение като дарения за бъдещия читалищен музей.

---

2 ТДДАВТ, ф.112 к., оп.1, а.е.1, л.17

3 ТДДАВТ, ф.78к, оп.1, а.е.10, л.2

4 Бурмов / Стойков 1937, 136-158, 187-190

5 Франгов, П. 1899, 23-24, 25-26, 32.